

Ez diegu utziko langileen osasunaren kontura aberasten!

**Mutuak
patronalaren
beste negozio
bat dira**

ELA
EUSKAL SINDIKATUA

Gizarte Segurantzaren babes-sistema

Estatu espainolean besteren konturako langileek bi kontingentzia-mota izan behar dute aseguratuz: kontingentzia arruntak (lanaz kanpoko istripua eta gaixotasun arrunta) eta profesionalak (lan-istripua eta gaixotasun profesionala).

- Kontingentzia arruntak: 90eko hamarkadaren erdira arte diru-prestazioen kudeaketa eta administrazioa INSSi zegozkion, eta osasun-arreta sistema publikoari (Osakidetza eta Osasunbidea). Gaur egun, hala ere, enpresek aukera gehiago dute, eta kontingentzia arruntak mutualitateekin kontrata ditzakete. Horrelakoetan, mutualitateek kontrolpean dute kontingentzia arruntan baje bilakaera; eta hortaz, alta medikurako proposamena igorri ahal diete osasun-zerbitzu publikoei; gainera, interesduna azterketa medikoetara agertu ezean, alta ere eman dezakete —ondorio ekonomikoetarako—.

- Kontingentzia profesionalak INSSekin edo mutualitateekin kontrata daitezke, baina enpresa gehien-gehienek (%90etik gora) mutualitateekin egiten dute aseguru. Mutualitateak dira, beraz, estaldura ematen dutenak (bajak, altak, prestazio-ordainketa, osasun-arreta...).

MUTUALITATEEN eredia

Lan-istripu eta gaixotasun profesionalen mutualitate patronalak enpresen ekimenez sorturiko erakundeak dira, “irabazi-asmorik gabeko” erakundeak, lan-istripuak eta gaixotasun profesionalak kudeatzeko arduetan Gizarte Segurantzarekin elkarlanean aritzen direnak.

Edonola ere, mutualitateen eredia tresna baliagarria da enpresen eta gobernuen zerbitzurako, aurrezkiak eta etekin izugarriak lortu baitituzte Hego Euskal Herriko langileen osasunaren kontura.

Enpresarien boterea mutualitateen gainean

Enpresarien elkargoek kudeatzen dituzte mutualitateak, eta enpresarien munduak izendatzen ditu mutualitateen zuzendaritza-taldeak. Horregatik, hain zuzen, bat datoz mutualitateak enpresariekin hain sarritan arauak interpretatzerakoan, eta baita unean uneko erabakiak hartzerakoan ere.

Mutualitateen baliabideak

Mutualitateak langile-klaseak sortzen dituen lan-errentetako ekarpenekin finantzatzen dira. Haatik, enpresari-klaseak kudeatzen ditu baliabide horiek, hainbat jatorritatik etorriak:

- Gizarte-Segurantzaren Diruzaintza Orokorra jasotzen dituen enpresa-kuotak. Kuota hau kalkulatzeko langile bakoitzaren soldatari portzentaje bat aplikatzen zaio, dagokion jardueraren arabera arrisku mailaren arabera. Gaur egun enpresa bakoitzeko istripu-mailaren arabera haztatzen da (hau da BONUS sistema delakoa).

Beraz, kontingentzia profesionalak kudeatzen dituzten mutualitateek beren kide diren enpresetatik hileroko kuota bat jasotzen dute, dagozkien prestazioak eman ahal ditzaten.

- Enpresak mutualitatearekin kontratatzen badu kontingentzia arruntengatik emandako aldi baterako ezintasunaren kudeaketa, mutualitateak kuotaren gaineko zenbateko gehigarri bat jasoko du, egindako kudeaketaren ordainetan; honek enpresentzat beste kosturik ez du ekarriko.

- Hitzarmen pribatuak egin ditzakete osasun-zerbitzu publikoekin, eta horiek medio kontingentzia arruntetan egindako frogen truke ere ordaina jasotzen dute.

Sistemaren pribatizazioa: Mutualitateek gero eta botere handiagoa dute

Mutualitateek izan duten ibilbidean gero eta eskumen gehiago metatu izan dituzte, batik bat 90eko hamarkadaren erdialdeaz geroztik. Erreformarik erreforma, gero eta eginkizun gehiago eskuratu izan dituzte osasun-sistema publikotik, batez ere kontingentzia arruntak kudeatzearen ingurukoak. Hego Euskal Herriko enpresen %50ek baino gehiagok hitzartu omen dituzte kontingentzia arruntak mutualitateekin. Horrela, osasun-sistemaren pribatizazioak aurrera egin du.

Azken erreformek (lan- eta pentsio-erreformek) egiaztatu baino ez dute egin mutualitateen boterearen eta kontrolaren gorakada. Hona hemen gaur egun dituzten eskumenak, beste batzuen artean:

- Kontingentzia profesionalak kudeatzea — osasun eta farmazia prestazioak ematea, prestazio horiek izapidetzea eta ordaintzea, eta abar.

- Kontrola kontingentzia arruntan gainean (zitazioak, errehabilitaziorako diagnosi-probak proposatzea, diru-ondorioetarako alta-proposamenak).

- Bonus-a kudeatzea, Gizarte Segurantzaren kotizazioak beheratzea.

- Haurdunaldian eta edoskitzaroan bitartean dagoen arriskuagatik prestazioa kudeatzea.

Halaber, pribatizatzeko prozesu honek, gero eta ahalmen gehiago pilatu eta interes korporatiboak defenditze aldera, mutualitateetako langileei ere eragiten die. Badira onartu ezinako jarrera pertsonalak eta jokabide desegokiak, baina salatu beharra dago lan-baldintzak murrizten ari zaizkiela, gero eta presio handiagoa jasaten dutela lanean eta helburuen arabera ari direla. Ondorioz, ematen den zerbitzua gero eta okerragoa da, eta honek langile-klasearen osasuna arriskuan jartzen du.

Infraaitorpena eta negozioa

Mutualitateek ez dituzte lanekotzat hartu ohi lan-istripu eta gaixotasun profesionaletako asko. Lazgarria da hori gertatzea Hego Euskal Herrian. Mutualitateek sarritan errekurtsioa jartzen dute Gizarte Segurantzaren beraren gaixotasun profesionaleko ebazpenen aurka. Eta gaixoak ez du besterik gaia auzitara eramatea baino.

Mutualitateek lehenetsuna ematen diote beren negozio pribatuari; eta legez dagokien eginkizun publikoa, alegia, enpresa elkartuetako langileen osasuna zaintzea alde batera uzten dute. Jokaera irregular horren ondorioz, Estatu Espainoleko mutualitateek diru-sarreraren eta gastuen artean duten diferentzia metatua 5.000 milioi eurokoa izan da 2010ean. Eskandaluzkoa da. Herri Kontuen Epaitegiak berak ondoko ondorio hau ateratu zuen (2009ko 829 zk.ko txostena): “Mutualitateen kudeaketa eta kontratu-praktikak ez datoz bat objektibotasun-eta gardentasun-printzipioekin, nahiz eta estatuko arlo publikoko erakundeek printzipio horiei atxiki behar”.

Esan gabe doa mutualitateek onartu gabe uzten duten guztia osasun-sistema publikora doala, hots, herritar guztiok zergen bidez eusten diogun sistema publikora.

Arestiko azterlan batek dioenez, mutualitateek onartzen ez dituzten lan-jatorriko gaixotasunak artatzeak 106 milioi euro inguruko gastua dakarkio osasun-sistema publikoari, EAEn bakarrik. (Ez daukagu Nafarroako daturik)

Langileentzako ondorioak

Mutualitateek egin ohi dituzten gehiegikeriak askotarikoak dira:

- Lan-istripuak eta gaixotasun profesionalak halakotzat ez onartzea, eta langile horiek osasun-sistema publikora desbideratzea.

- Aldi baterako ezintasunaren kontrola: alta desegokiak emanda langileak lantokira itzularazten dituzte, oinarri sendorik gabeko tratamendu medikuak agintzen dituzte, betiere helburu batekin: prestazio ekonomikoak ahalik gehien murriztea.

- Haurdunaldiaren barruko arriskua ez onartzea, arriskuaren jatorriaz ikertu gabe eta sarritan baja arruntera desbideratuz.

- Enpresen BONUS-a mutualitateek izapidetzea, "enpresen kostua" murrizteko asmoz; baina mutualitateek, aginduzko galdera-sortak betetzean, ez diete apenas uzten prebentzio-ordezkariei esku hartzen.

- Mutualitateek eta prebentzio-zerbitzuek elkar hartuta jokatzeko langilea babesik gabe geratzen da.

Enpresak mutualitatearekin gaixotasun arrunten kudeaketa kontratatzen duenean, zerrenda horri gehitu beharko litzaioke baja horien kontrolak dakartzan ondorioak. Kasuotan mutualitateak etengabeko presioa eragiten dio beharginari (behin eta berriz derrigorrezko hitzorduak

ematen dizkiote, alta ematea goizegi proposatzen da...); horrela osasun-sistema publikoaren egitekoetan esku hartze onartezina egiten du.

Mutualitatearen hautua: Enpresak erabakia du, baina kontsulta egin behar digu

Enpresaburuak erabakitzen du nola eta norekin kontratatzen duen, baina derrigor egin behar dio kontsulta ordezkari-tza sindikalari; beronek txosten bat eman beharko du. Kontsulta ez da loteslea, eta ez du baldintzatzen, enpresak erabakitzen baitu azkenean zein mutualitate hautatzen duen edo aldatu nahi duen.

GURE APUSTUA

Horiek horrela, ELAk adierazten du:

1.- Mutualitateen jardunbide okerrak eta langile-jendearen osasunaren konturako negozioa salatzen dugu.

2.- Negoziatio kolektiboan exigituko du enpresak ez ditzala mutualitateak kontratatu kontingentzia arrunten kudeaketa egiteko, negoziaketarako plataforma guztietan honako testu hau barneratuz:

ALDI BATERAKO EZINTASUNEN KUDEAKETA

"Enpresak langileen ordezkari legalekin hitzartuko du lan-istripu eta gaixotasun profesionalen gertakizunetan zein Lan-istripu eta Gaixotasun Profesionaletako Mutualitatek (LIGPM) eskainiko dien estaldura enpresako langile guztiei.

Enpresak sistema publikoan mantenduko du gertakizun arruntekin lotutako Aldi Baterako Ezintasuneko prestazio ekonomikoaren estaldura (gaixotasun arrunta eta laneko ez den istripua), eta gertakizun horien ondoriozko alta eta baje osasun-kontrola; enpresak ezin izango du estaldura hori Gizarte-Segurantzaren lankide diren erakundeen esku utzi."

“Enpresak, LIGPMarekin indarrean den elkartzeko-hitzarmena amaitzean, gertakizun arrunten (gaixotasun arruntak eta laneko ez diren istripuak) ondoriozko Aldi Baterako Ezintasunaren prestazio ekonomikoari uko egingo dio, baita gertakizun horiekin lotutako alta zein baje osasun-kontrolari ere, Hitzarmen horren urteko iraungitze-data baino gutxienezko hilabeteko aurrerapenarekin, eta ezin izango du luzapenik egin.”

4.- Dei egiten diegu EAEko eta Nafarroako gobernuei politika publiko egokiak garatzeko, hurrengo helburu hauek lortze aldera:

- Gure osasun-sistema (Osakidetza eta Osasunbidea) publikoa eta osotasunezkoa izaten jarraitzea, prebentzioa eta osasun-kalteak konpontzea barne hartuko dituen, bai lan egin bitartean, bai lanetik kanpo, eta langileak zein langabeak berdin babestuko dituen.

- Gure herrian diharduten mutualitateen gainean behar bezalako kontrola egitea.

- Hego Euskal Herrian diharduten mutualitateek lortzen dituzten soberakinak berriz hona itzultzeko eskatzea; diru-funts horien zertarakoa hemen —gure esparruan— erabaki ahal izateko.

